

74
5

تۆرك يوردى

ناشرى : تۆرك يوردى

مدبرى : آق چوره اوغلى يوسف

يىل ۵ جلد ۱۱ صاى ۱۲۰

۱۳ تشرىن اول ۱۳۳۲

يىل ۱۳۳۲ صاى ۱۶

تورکيه و عربستان

باشى ييل ۵ - جلد ۱۱ - صاى ۳۵۳ در.

بر قاج سطر آشاعیده شو جمله لری اوقویورز:

« انکلتراهچون هرشی هندستان اطرافنده دونوب طولاشیر، هندستان انکلتراهک کوز بیکیدر؛ عربستان ایسه هندستانک مدافعه جه ایلری اراضیسی مقامنده در. انکلتراهک عربستانده بیجکی هر ضربه در حال هندستانده طویلوجق قادار شدید بیر تأثیر حاصل ایدر. ایشته بو درلو ملاحظاته بناء درک انکلتراه عربستانک مستقلاً حاکمیتنه کوز دیکمش و آوروپادن هندستانه کیدن تجارت یوللری اله کچیرمکه چالشمشدر. فی الحقیقه بحر احمر و باخصوص بصره کورفری بوکون قابلی بیرر انکلیزکولی حکم آلشدر. دیگر دولت سفینه لرینک اورالرده ایشایه بیلمسی انکلتراهک مساعده سنه باقار. بو حال ایسه انکلیزلردن ماعدا هر مات ایچون پک آغیر بیرر بکدر. دکلرک سربستیس انکلتراهک استبداد مطلقندن قورقارمق بزجه حربک «علناً معترف» غایه لرندن بیریدر. بوکا ایصال ایدمک یوللر عربستانده هانکیلریدر، ویز آلانلره اوراده قوتلی بیر تورکیهک متفکمز اوله رق موجودی نه درجه شایان آرزودر؟ بونی آشاعیده کی سطرلر بیان وایضاح ایدمکدر.»

شمدی کتابک فهرستی قیصه جه کوزدن کچیرم:

اون دورت بابیه آریلان کتابک اوزونلق و اهمیت اعتباریله هر بابی بیر دکدر. بیرنجیسی عربستانه طائذ جغرافی و انتوغرافی معلوماتی حاویدر. ایکنجیسی قدیم عربستانک تاریخی حقنده موجود بعض معلوماتدن باحثدر. بونی اوچونجی باب اوله رق «اسلامک ظهوری» تعقیب ایدیور. دوردنجی بابده تورکلری کورییورز. اوکجه خلیفه لرک سلاحشورلری، سوکره عثمانلی فامیله اسلامیتک یشدار و مدافع لری... مؤلف خلافتک آل عثمانه انتقالیله «عرب مسئله سی» نک حدودی آراسنده کی ارتباطه نظر دقتی جاب ایدیور و بعض لدنیاتی آچیق بیر لسان ایله اورطیه قویور. قاره بوراده بیر طاقم معلومات ابتداییه مطلع اولیورکه مصردن تا هند ماوراسنه قادار اوزانان قوجه بیر اقلیمده ریا کار انکلتراهک بوسه بوتون کیفیجه حکمران اولمق غایه سی تعقیباً ویردیکی «عرب خلافتی» پاروله سی وجه ویردیکی وجه ویرمکجه انترقیه لری بو سایه ده ایجه آکلایه بیله جکدر. بشنی باب دولت علیه ایله انکلتراه آراسنده سینا یارم آطه سنه دائر امتداد ایدن اختلافی مصوردر. بونک الک مهم صفحه لرندن برینی «عقبه وقعیه سی» تشکیل، تشکیل، بیزجه بو نام ایله ده سا معروفدر. آلتنجی باب حجازه متعلقدر. حرمین شریفینک خلفا زمانندن بری بو کونه دک کچیردیکلری ادوارک تاریخیچه سی، قدسیت و اهمیت اعتباریله حائر اولدقلری مستقلاً موقع تلخیص اولندقدن سوکره حجاز دیمیر یولنی دوشونوب دوشه تن سابق سلطانک بوتشبی دینی و سیاسی نه کیی اسبابه مستند بولوندینی و بونک عسکری قیعتی اطرافلیجه ذکر ایدیور. سوکره معاندن عقبه یه اینه جک قولک انکلتراهک مداخله سی یوزندن فاصیل کیری قالدینی موضوع بحث ایدیور. عقبه قولی اوراتمق امکانشزافنه قارشى دوشونیلان دیگر پروژملر،

حرب انناسنده بو خطک آلمش اولاییله چکی شکل، عموم مصارف و وارداته متدائر تقریبی بیر حساب جدولی، هنوز تمدن ایتمه مش بدویلر آراسندن کجه چک دمیر یوللارینک امنیت و صیاساتی خصیصه سنده اتخاذای ایجاب ایدن اک اوجوز و کسیدر مه تداییر مطالعه قیلندقدن سوکره حجاز خطنک مطلقاً یمنه کجه سی و فقط حدیده و یا عدنه دکل آنجق بحر محیط هندیده کائن شیخ سعیده ایتمه سی لزومی اوکه سورولیور. وسائط نقلیه موجود اولدقجه و مأمورینک مامیاه تأدییه معاشاتی حجازده بردوام بولو. ندقیجه انتظام و آسایشک اوراده قرار کیر اولسی مامول ایکن اسکی تورکیه نیک بوکا موفق اولامادیی ذکر اولنوب، یکی تورکیه طرفندن مدینه ده بر دارالفنون آجیلیمه سی موسیو شتولمانجه استقبال ایچون بیر قال خیر عدایدیلور. مؤلفک ظننه کوره عرب مسئله سنک رفی مملکته ضرب علم وقتک ادخاله و دیگر بعض تداییره وابسته در. بو سایه ده یرلی اهالیدن بیر طبقه منوره یتیشه چکدرکه مأمور و حکیم کبی عناصری - کرک عقل و تربیه لری، کرک منفعت ذاتیه لری سائقه سیله - امپراطور لعه صیقیجه کوکل باغلایه جقلردر. اورایه مرکزدن کوندریله چک مأمور لر بحثیه «آک نهی مأمور عربستان ایچون آنجق کافی کلیر» مطالعه سنه ضمیمه «قوتلی بیر تورکیه عربستان مسئله سنده نمایه کار بیر وضعیت آله بیلیر» دیور و «آلمالی در» دیمک ایستیور. بو بابک مهم بحثلردن بیریده «ماورای عربستان خطی» در. بوباده دینیلدیورکه :

«انکلتزه مستملکه لرله بالطبع امنیتلی بیر مواصله یه چک جوق اهمیت و بربر، بولردن اک قیمتلی ایسه هندستاندر. کسب نفوذ غایه سیله سویش قنالی سندتاتک ساتون آتمه سی، مصرک استیلاسی و ضیطی، بحر احمرک دیگر مخرجه ده تحکم ایچون عدن و یریم ده طرنامه استناد نقطه لرینک تأسیسی، بصره کوروی مدخله ال اوزاتمه سی، کویتک تحت حمایت آلیشی، هب بوئر، بو میل و غیرتک نتیجه لریدر. لاکن اصله نیک هر حالده مستأمن بولندیرلسی ایچون بو تداییر بیله کافی کوروله مدی! بیرده «قره دن» بیر خط مواصله اولاسی ایسته نیلیور. روسلردن طولای بو خط عجمستاندن کجه من. بناء علیه مصری عربستان اوزردن اوزانان بیر خط اله هندستانه باغلامق اک قیصه و موافق تدبیر اوله جقدی».

بوندن سکره مؤلف یاییلان ایلک پروژیه سوزی انتقال ایشدیره رک دیورکه :

«اگر انکلتزه، ماورای عربستان خطی انشایه موفق اولورسه قری فوق الحد تراید ایدم چکدر. تورکیه نیک او حوالی مبارکه ده، دولایسیله اسلام عالمده نفوذی آزاله جقدر. بوندن دولایدرکه انکلتزه نیک غایه قاوشماسی ایچون هر تدبیره باش اوزلامایدیر. بوبله بیر خط یاقی آنجق دولت علیه دوشر. ده دوغروسی بو خط دکل، فقط حجاز خطنک مناسب بیر نقطه سندن بغداد شمدفرینه بر «القصاب خطی» و یا خود یته بورادن «کویت» و یا «بحرین» دوغرو بر قول اوزانمالی و بو تثبیت بهمه حال آلمانیک معاونتته مظهر اولمایدیر. بو سایه ده تورکیه نیک نفوذی عربستانده ساغلاملاشدیریلغن، انکلتزه دولتک قوتی اوراده سارسیلمش اولور. بوندن بڑنخی درجه ده منفعتدار اولاجق دولت عثمانیه در؛ آلمانیه استفاده ایدر...»

یدنجی باب یمن و عسیردن باجدر: شویله جه بیر تریف؛ سوکره تاریخی مختصر بیر نظر، یمن و عسیرده وقوع ولان سسوک قیاملر ده مفصلجه ذکر ایدلمش و امام نجفی ایله منعقد استلافانه دقتله ترجمه اولومشدر. ایتالیانلرله محاربه انناسنده «حدیده» دمیر یولی مالزمه سی طوب آتشیله تخریب

ایتمه‌لری، حدیده - سنعا شمندوفرندن بخته مناسب بیر وسیله تشکیل ایدیور . خطه متدائر بعض معلومات متعاقب دنیلیور که :

«عجاز خطی وارداتی اولق هم سیاسی و وق الجیشی بووک بر اهمیت قازانق ایچون عسردن کچهرک سنعایه واورادنده دها آشایه ایغک سوریه ائام ایدله‌لیدر... دوات عثمانیه یمنده حاکیتی محافظه ایچون مطلقا اوراده قوتلی بیر اوردوبه صاحب ومدینه دن عربستان جنوبه قدر محمد بر دمیر بولنه مالک بولمالیدر ؛ آنجق بوندن سکره درکه قارغشه لقلر کیلیر . سویش قنانه مفتقر قالفسزین تا بحر هندیدن هر درلو نقایات اجرایی ممکن اولور . ایسته بو وقایعک مقتضاسنه بناء خطک منتهایی ده اصلا حدیده ویا « عدن » اولاماز . آنجق بحر هندی کنارنده دلت علیه‌نک ید تعریفی آلتنده بیر موقع ، مثلا « پریم » آطه‌سی قارشوسنده کی « شیخ سعید » انتخاب شایاند . جهان بحرخی متعاقب عقایدیلجک مصالحه ده یمن خطی مسئله‌سیله ، فرانسلرک یمنده آلدله ایتدکاری امتیازات جدی بیر صورتده نظر اعتباره آلتوب حل و رفع ایدیلیدر . بو وسیله ایله دیگر بر خصوصه ده انطاری توجیه ایغک ایستهرم : یمنده خبلی داغلق آراضی و اوچ بیک متروبه قدر یوکسلن تپه‌لروارد . الوریلی بیر نقطه ده تلیر تلراف دورانی (استاسیون) قورارقی یمنی . شامی ، استانبولی و آلمانیا ده « ناو » ی بیر بیرینه باغلامق لازمدر . بویه جه سرکر خلافت بیر طرفندن بحر همنده ، دیگر طرفدن آلمانیا ده قدر تمیدد ارتباط ایتمش اولور . دوست بیر اراضیده ، قوتلی بیر تورکیه‌نک حمایه‌سی آلتنده آلمان ارباب اختصاصی معاوتیه ایستله دیله‌جک بویه بر مؤسسه مادی ومعنوی بر جوق فائده‌لری کندینده جمع ایلنکله برابر علی‌ده انکیزلرک قابلو انحصارندن قور . تاریک انکیزلر مصردن بحر هندک تا نهایتلرینه قدار قابلو وضعنه یارایان نقطه‌لری حکمی ابدی مقاوله‌لرله آلدله ایتددر . بو اسارتدن آنجق دیدیکمز طرزده بر تدبیر ایله فرولونه‌یلیر . شبه یوق که « تلیر صحرای » امنیت آلتنده بولمالیدر . بونک حصول بوناسی ایچون داخلدن سوریه ایله شمندوفر ارتباطی اجرا ایدلمش اولمالی ، یمنده قوتلی بر قطعه عسکره بولمالی ، شیخ سعیده کی تحکیمات وانشات توسیعا ائام ایدیلیدر . »

یمنک حرب ائاسنده کچیردیکی وقوعات ، بونک جهان جنکیله علاقه‌سی ، بوکونکی حال مأمولی ، امام یحیی‌نک صداقله خدمتی ذکر ایدیلدیکن بشقه « امید اولنور که مظفر بر تورکیه بو مملکته طبعینده کی ترقی ورفاه استعدادی نسبتنده عطف اهمیت وبذل همت ایدله‌رک بحق انتظار ایدیلدیکی وجهله اورالری احیا ایلر » سوزلری اسیر کنمیور . مؤلف امام یحیی‌یه دولتجه ویریلن امتیازات حقنده تقدیرکارانه بیر ممنونیت کوستره‌رک ، بونی دوغرو یولک آرتق سز یلدیکنه دائر براماره اوله‌رق تلقی ایتمکده در . دو قور شولمانک بک مهم کوردیکی دیگر بیر خصوص ده حریدن صوکره صلح ماصه‌سنه کچیلدیکی وقت عربستانه متعلق هر تورلو یابانجی نفوذ و امتیازلرک رفع وازاله‌سندن باشقه یمنده « انکیز - عثمانلی » حدودینک تصحیحی و دولت عثمانیه‌یه مطلقا شیخ سعیدک اقتضا ایدن منطقی امنیت ایله برابر ترک و تصدیق لزومیدر .

یمنده

ر. م. قوراد